De brand in de Ned. Herv. Kerk te Ysselmonde, Anno 1678 en de gevolgen daarvan

door J. SPRUIT.

De brand in de Ned. Herv. Kerk te IJsselmonde Anno 1678 en de gevolgen daarvan

door J. SPRUIT.

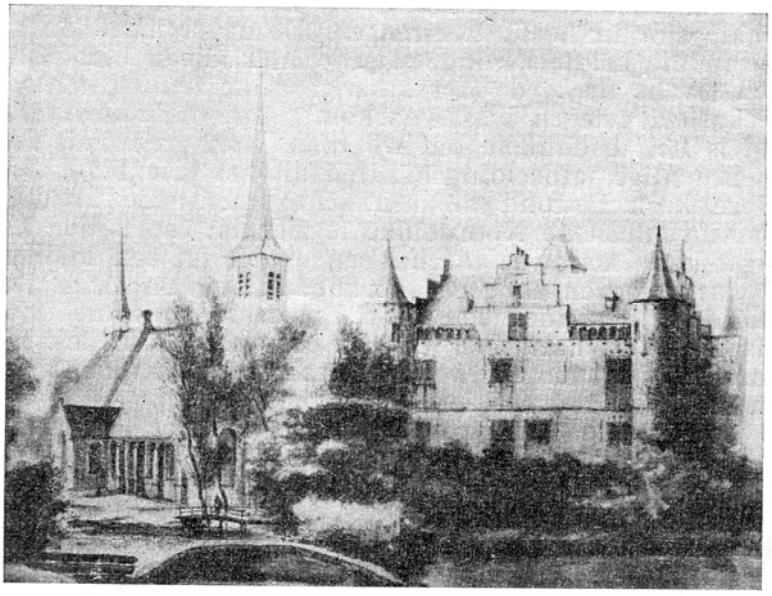

Het Kasteel te IJsselmonde ± 1670. Reproductie naar een krijtteekening van Roeland Roghman. De teekening is, met vele andere van denzelfden meester, in het bezit van Dr. C. Hofstede de Groot te "s-Gravenhage. Het Kasteel, zooals het hier is afgebeeld, dateert van den herbouw in 1665. Het is gesloopt ± 1900. Er bestaat ook een litho van.
(Foto door J. Spruit naar het exemplaar berustend in het Gemeente Archief te Dordrecht).

Op 29 Augustus 1664 nam het adellijk geslacht De Merode afscheid van de ambachtsheerlijkheid van Oost-IJsselmonde, doordat Isabella Françoise de Merode deze heerlijkheid verkocht aan Adriaan Lampsins. 1)

Gedurende 124 jaar hadden zeven leden van dit geslacht de heerlijkheid in bezit gehad en thans werden zij vervangen door een lid van de aanzienlijke koopmansfamilie uit Vlissingen: het geslacht Lampsins.

Adriaan Lampsins liet onmiddellijk het kasteel, dat Hendrik de Merode in 1550 2) had laten bouwen, geheel restaureeren, welke restauratie in het volgend jaar, 1665, voltooid werd. De nieuwe ambachtsheer droeg eenige jaren later aan Roeland Roghman 3) op, het herbouwde en verfraaide slot in beeld te brengen. Deze vervaardigde een zeer mooie krijtteekening, waarop niet alleen het kasteel doch tevens de Ned. Herv. kerk, welke ten Oosten van het kasteel gelegen was, voorkomt. Aan deze omstandigheid is het te danken, dat wij thans van genoemde kerk een prachtige afbeelding bezitten uit het jaar 1670.

Deze kerk bestond uit een schip met twee kapellen, waarvan alleen de Noordelijke te zien is; voorts een verhoogd koor en twee torens, een groote en een kleinere. Zij was omgeven door een kerkhof of begraafplaats. Duidelijk is in den hoek van het schip en de kapel de doodgraver te zien, bezig een graf te delven. Dat er ook binnen het kerkgebouw inwoners hun laatste rustplaats vonden blijkt uit het volgende:

„Begraven:Jonkvrouwe Ophem, in haer leven staet-
„juffrouwe van haere gravinne van Merode.
„Jonkvrouwe Odilia de Merode; dochter van de
„gravin de Merode.4).

Het bedehuis dateert van 1448 5). Het was gewijd aan St. Cosmas en St. Damianus, tweelingbroeders, die in de laatste Christenvervolging onder den Romeinschen keizer Diocletianus in 303 in Cilicië den marteldood ondergingen. Hun feestdag valt op 27 September. 6)

---

1) J. W. Regt, Beschrijving Zwijndrechtsche Waard.

2) J. W. Regt, De Zwijndrechtsche Waard.

3) Roeland Roghmans, geboren en overleden te Amsterdam (1597-1686) Landschapschilder, teekenaar, etser, enz.

4) Rekeningen van de kerk van IJss. van 1607 in het archief van de kerk.

5) C. van Alkemade: Beschrijving van Oost- en West-IJsselmonde.

6) Dr. K. Heeringa: Rekeningen van het Bisdom Utrecht 1378-1573, IIe deel.

Innerlijk zoowel als uiterlijk verschilde de kerk veel van die in 1664. De Reformatie bracht een geheele verandering in het Godshuis teweeg, terwijl de „versterking" der kerk in 1574, noodig om daaruit „weer" te kunnen doen ten behoeve van het ontzet van Leiden het uitwendige aantastte. 1)

Na het ontzet werd de kerk weer voor het houden van den eeredienst ingericht en verkreeg zij de gedaante, zooals de teekening van Roghman ze vertoont, en welke behouden bleef tot de jongste verbouwing en vergrooting in 1923.

In den grooten toren hangen nog steeds dezelfde klokken. De groote werd in 1462 in gebruik gesteld en is toegewijd aan Maria Visitationis, zooals het opschrift op de klok zelve luidt. De kleine klok is gegoten door Medardus Waghenens 2) Dat de kerk gebrandschilderde ramen bezat vóór de hervorming stipt J. W. Regt terloops aan. 3) Doch ook na de reformatie was zulks het geval. Dit blijke uit het volgende. In de rekening van het jaar 1643 staat bij den post van den glazenmaker Pieter Jansz vermeld :

> „Alsoo verstaen is, dat hij de twee nieuwe glaesen „buijten en tegen ordre geheel heeft uijtgenomen, „d'oude *geschilderde glaesen* behouden met loot en „al, die bequaem veelal waeren om weder in setten, „soo wort alhier bij provisie niet meer geleden „dan X £ 4).

1. DE BRAND.

Rustig verliepen na 1670 een achttal jaren, waarin Adriaan Lampsins zijn ambachtsheerlijke rechten en plichten ten opzichte van Oost-IJsselmonde uitoefende en vervulde, daarin bijgestaan door den schout Matthijs Pouwels, terwijl op kerkelijk gebied Ds. Henricus Vallois (1671—1680) de geestelijke belangen van zijn dorpsgenooten behartigde.

Hevig werd die rust verstoord in den zomer van 1678,

---

1) Extract uit de missiven aan Burgemeesteren van Rotterdam 1557-1596, deel no. 1. Gemeente-archief Rotterdam.

2) Voorloopige lijst van monumenten van Geschiedenis en Kunst III

3) J. W. Regt: De Zwijndrechtsche Waard.

4) Rekeningen van de Ned. Herv. Kerk te IJsselmonde in het archief der kerk.

toen in de maand Juni een geweldig onweder boven het dorp losbarstte en de kerk door den bliksem getroffen werd en in brand vloog. Ook de daarachter gelegen pastorie werd ernstig getroffen. Nadat de brand gebluscht was, bleek het Godsgebouw dermate beschadigd te zijn, dat zware geldelijke offers noodig waren voor herstelling. Zoowel in- als uitwendig was veel vernietigd, o.m. het archief van de kerk. De doop-, trouw- en doodboeken waren verbrand alsmede de boeken van den kerkeraad. De Rekeningen waren gelukkig op een andere plaats geborgen geweest en daardoor aan de ramp ontkomen. Een en ander heeft tot gevolg gehad, dat de oudste doop- trouw- en doodboeken dateeren uit het jaar 1680, terwijl de Rekeningen terug gaan tot het jaar 1608. 1)

Dat de gelden, voor het herstel benoodigd, niet alleen uit de fondsen van de kerk betaald konden worden, blijkt wel uit een beroep van de kerkmeesters op de offervaardigheid van de burgers en op die van de kerken, tot dezelfde classis behoorende, welke oproep hier woordelijk volgt :

„Nademael het God Almachtig beliefd heeft de kerk
„en de toren van IJsselmonde in de maand Juni
„1678 door vreeselijken donder en bliksem zooda-
„nig aan te tasten dat dezelve zonder merkelijke
„en zware reparatie geheel en al staat geruineerd
„te worden en irreparabel zal zijn, waardoor de
„godsdienst noodzakelijk zou moeten worden ver-
„hinderd; en dat het huis van den predikant mede
„zoo is ontsteld en ontramponeerd door verschei-
„dene voorvallen en ongemakken, dat hetzelve met
„gezondheid en zonder verderf van boven niet wel
„en kan bewoond worden; en gemerkt de plaatse
„van IJsselmonde, en voornamelijk zeer gansch arm
„en onmachtig om het vervallene te repareeren en
„verdere schade voor te komen, zoo zijn de regen-
„ten van die genoodzaakt geworden de nood van
„dezelve aan het Eerwaarde Classis van Schieland
„bekend te maken, dewelke na genomen inspectie
„van haar E.E. Gedeputeerden hebben gelieven te
„verleenen favorabele brieven van voorschrevene,
„en verzoeken aan alle Kerken en religielievende
„Christenen, dat ze ook deze verlegen plaats met

1) De doop-, trouw- en doodboeken berusten in het Algemeen Rijksarchief in den Haag; de Rekeningen in het archief van de Ned. Herv. Kerk te IJsselmonde.

„liberale giften gelieven te soulageeren; zoo is het „dat Schout en Gerechten en Kerkmeesters van IJs- „selmonde, voorzegd, op de authorisatie van die „WelEd. Heer van IJsselmonde, hebben verzocht „en gedeputeerd, gelijk dezelve verzoeken en depu- „teeren bij deze onze lieve Eerwaarde en Godzalige „Heer Petrus Massis, Predikant alhier 1), om eerst „bij alle ingezetenen van IJselmonde, en voorts aan „alle classis, kerken, Christenen-Gemeenten en bij- „zondere Personen, daar deze zal worden vertoond, „te verzoeken een liberale gift tot reparatie en op- „bouwing van Gods Tempel en Predikantshuizinge, „opdat alzoo de Godsdienst onverhinderd mag wor- „den geoefend en de voorz. Dienaar Christi in zijn „woning zich bekwamelijk kan onderhouden, waar- „voor wij altoos van harte zullen dankbaar zijn en „hetzelve in alle voorvallende gelegenheden naar „ons gering vermogen zoeken te verschuldigen.

„Actum IJsselmonde dezen 16 Maart 1681.
„Onder stond: ter ordonnantie van dezelve en „was geteekend bij mij secretaris Pieter de „Weerd."

De hiernavolgende lijst van gevers en giften toont voldoende aan, dat ieder naar vermogen gaf en dat zelfs „het Penningske der weduwe" niet ontbrak:

Tot reparatie van kerk en predikantshuis verder in dezen vermeld, geve ik tot dien honderd gulden en was onderteekend Lampsins	f	100—	0—0
Het Classis van den Hage door den heer Suggeraat	f	37—	16—0
Mathijs Pouwels, schout van IJsselmonde vereert aan de kerk ten einde als boven	f	13—	9—0
Arij Geerits Mijnlief, schepen, geeft ten einde als boven	f	6—	8—8
Ingne Bastiaens, geeft tot dien einde als boven	f	3—	3—0
Ary Clemens, schepen, idem	f	10—	1—0
Mr. Hendrick Lansbergen, schepen, idem	f	6—	6—0
Leendert Ariens Sparreboom, idem	f	4—	14—8
Petrus de Weert, secretaris van IJsselmonde 3 ducatons	f	9—	9—0
Petrus Massis, predikant,	f	12—	12—0

1) Ds. Henricus Vallois overleed 1680 en werd opgevolgd door Ds. Petrus Massis 1680-1707 (20 October).

Juffr. Louisa Massis, 3 ducatons	f	9— 9—0
Juffr. Susanna Pajenbroeck, 1 ducaton	f	3— 3—0
Jacob Arents Leentvaer	f	1—11—8
Ary Jochems	f	3— 3—0
Ary Jacobs Leentvaer	f	1— 8—0
Maeyke Cornelis	f	1—11—0
Jan Hendrikse Houmes	f	3— 3—0
Crijn Bastiaens den Hals	f	0— 9—0
Haesje Cornelis	f	3— 3—0
Mayken Hendrikse	f	0— 6—0
Leendert Pieters, nayer,	f	4— 1—0
Cornelis Foppe van Driel, dijkgraaf,	f	4— 0—0
Cornelis Cornelis in "t Veil	f	4— 1—0
Lijntje Hendrikse, een rijksdaalder,	f	2—10—0
Jan Dirckse Verschoor	f	3— 3—0
Cornelis Marinus de Guyt	f	1— 4—0
Willem Arents	f	0—18—0
Aert Arents Visscher	f	
Pieter Geerits Visscher	f	1—10—0
Ariaentje Pieters	f	0—10—0
Jannetje Bastiaens	f	3— 3—0
Pieter Dirckse	f	3— 3—0
Claes Claese	f	1—10—0
Job Jansz	f	1—10—0
Isaack Jacobs	f	1—12—0
Ariaentje Pieters	f	0—12—0
Jacob Geerits de Goede	f	3— 3—0
Teunis Jacobs	f	1— 5—0
Wouter Geerits	f	0—12—0
Mary Pieters van Wijck	f	3— 3—0
Arent Leenderts	f	0— 3—0
Mayken Abrahams	f	0— 5—0
Stijntje Pieters	f	1— 8—0
Sijtje Teunis	f	0— 6—0
Geertje Coenraets	f	0—12—0
Leentje Geerits	f	3— 3—0
Hendrick Hendrickse	f	0—10—0
Ariaentje Foppe	f	0—12—0
Cornelis Jans Schipper	f	0—15—0
Leentje Gerrits	f	0— 6—0
Mr. Cornelis Lieshout	f	6— 6—0
Ariaentje Bastiaens	f	2—10—0
Willemtje Leenderts	f	0— 4—0
Jan Cornelis bij "t veer	f	6— 6—0
Dirck Jans, bode, geeft drie gulden, wanneer hij het geld van de leydekker zal ontvangen hebben	f	———

Cornelis Jansz Smit	f	1—10—0
Pietertje Leenderts ende Leentje Luijte geéft 't geen zij van de kerkmeesters wegens de kerk verdiend hebben,	f	2—10—0
Jan en Pieter Clemen	f	5— 0—0
Johannes Jacobs	f	3— 3—0
Foppe Pieters	f	0—10—0
Claes Cornelis 2 rijksd.	f	5— 0—0
Juffr. Motte	f	2— 0—0
Bastiaen Arents en Mayken Ariens Sparreboom	f	1—10—0
Bastiaen Arents, kerkmeester, 1 duc.	f	3— 3—0
Arent Arents, compeer, een kwart van een rijksdaalder	f	0—12—8
Ary Dircks	f	0—11—0
Hendrik Leenderts	f	0— 8—0
Wouter Pieters 1 duc	f	3— 3—0
Pieter Jans	f	1—11—8
Ingetje Jacobs	f	2— 9—8
Huijch Arents Boots	f	3— 2—8
Teunis Harmens 1 rijksd.	f	2—10—0
Foppe Pieters	f	1—10—0

WEST-IJSSELMONDE

Beloove ik, onderget. te zullen contribueeren ter zaecke voorsz. de somme van acht zilveren ducatons ter oorkonde geteekend De Beveren van West-IJsselmonde; betaald den 5 — 1682		
de Schout van West-IJsselmonde 2 duc.	f	6— 6—0
Pleun Pieters 2 duc.	f	6— 6—0
Ariaentje Leenderts	f	1—10—0
Pieter Jacobs Rap 1 duc.	f	3— 3—0
Ingne Pieters	f	1—10—0
Huijch Pieters, dijkgraaf	f	3— 3—0
Cornelis Jansz.	f	0— 6—0
Willem Willems van Zijl 1 duc.	f	3— 3—0
Crijn Leenderts van der Wael	f	0—14—0
Ary Gerrits	f	0— 9—0
Dammes	f	0—15—0
Pieters Arents Swael	f	2— 7—8
Willem van Es	f	0— 8—0
Ary Joppe	f	1— 0—8
Hendrick Leenderts Droogendijk	f	1— 0—0
Lijntje Leenderts	f	0—12—0
Job Bastiaens	f	1— 4—0
Cornelia Pleunis	f	4—14—8

Wouter Pleunis de Hen, secretaris	f 6—	6—0
Totaal	f 335—	8—0

Accordeert met het origineele collectboek, berustende ter secretarie van Hollant en West-Friesland en was geteekend: Simon van Beaumont.

Naer gedane collatie is deze copy van woorden te woorden bevonden te accordeeren met zekere copy geteekend als boven:
Actum IJsselmonde den 6 September 1691 bij mij
C. Lieshout Not. publ. 1691.
Aan deze lijst kan nog het volgende worden toegevoegd:

„1695. Reguest van Schout en Schepenen en Kerk-
„meesters van IJsselmonde aan de Staten van Hol-
„land en West-Friesland om de opbrengsten van
„de verponding der kerkelijke goederen, bedragen-
„de f 39.— jaarlijks, te mogen aanwenden tot her-
„stel van de kerk en pastorie, die in Juni 1678
„door Gods hand met een vreeselijken donder en
„bliksem aangetast zijnde, zoodanig, dat dezelve
„zonder merckelijke reparatie geheel en al stond
„geruineerd te worden. Tevens wordt verzocht den
„predikant, Petrus Massis, te noodzaken rekening
„en verantwoording te doen van een bedrag van
„ruim f 399.—, zijnde de opbrengst van de ver-
„ponding der kerkelijke goederen over de vooraf-
„gaande jaren, welke som hij eigendunkelijk had
„besteed tot herstel der pastorie."

Hieruit blijkt dus, dat ook de overheid niet achterbleef, het hare te doen om den nood der kerk te lenigen.

Dat er eenig verschil ontstond over het gebruik der gelden, doet hier niet ter zake.

Zoo kwam men met vereende krachten de gevolgen van den brand te boven, weinig vermoedende, dat in 1697 de kerk wederom voor een ramp zou komen te staan, welke een gevolg van de eerste was, namelijk: Het te bersten luiden van de klok.

Wat in den loop der jaren na den brand te verwachten was, gebeurde in het voorjaar van 1697. De groote klok verstomde op eenmaal onder het luiden. Na 235-jarigen trouwen arbeid hing zij nu roerloos en doelloos in den toren en dat mocht niet. Terstond werd door de Kerkmeester besloten giften te verzamelen tot herstel en werd de volgende oproep tot de burgerij gericht:

„Nademael de kerk van IJsselmonde "t ongeluk „heeft gehad, dat de groote klok is gebersten (of „gescheurd) en bij gevolg de klank ten eenen male „weg is, dat er de in- en opgezetenen van den voors. „dorpe daar niet meer naar behooren van kunnen „gediend worden, alsmede dat de glazen in het „koor van de kerk heel ontramponeerd zijn en daar- „door "s winters onlijdelijke koude door komt te „vallen, dat nauwelijks de Godsdienst kan gedaan „worden, zoo werd door Cornelis van Lieshout als „kerkmeester van den voorz. dorpe verzocht, met „een van "t gerecht van ons ondergeteekenden met „het goedvinden van den WelEdelen Heer Jean „de Meij, heere van IJsselmonde, raad en vroed- „schap der stad Rotterdam, etc. om omme te gaan „bij alle de op- en ingezetenen van den dorpe en „heerlijkheid IJsselmonde, ende dezelve tot liefde „van de kerk IJsselmonde te verzoeken of zij ge- „lieven te teijkenen tot een liberale gift tot het „laten vergieten van de oude klok alsmede tot het „vernieuwen en het repareeren van de voorz. gla- „zen tot gerief van den dorpe en tot dienste van „de kerk IJsselmonde, en hopen derhalve, dat God „Almachtig de genegenheid van de geteijkende alle „hetzelve wederom door zijn goddelijken zegen rij- „kelijk zal vergelden.

„Actum IJsselmonde, den 28 Juni 1697.

„Geteekend: Willem Ariense, Jan Houmes, Leendert „Sparreboom, een merk (T) van Pieter Verschoor; „een merk van Corn. Jansse Vinck."

Niet tevergeefs werd in bovenstaande publicatie andermaal een beroep gedaan op de offervaardigheid der IJsselmondaren. Uit den hieronder volgenden staat blijke op hoedanige wijze de inwoners aan den oproep gevolg hebben gegeven, daarmede tot uitdrukking brengende hoe na de kerkklok hun aan het harte lag.

„Overgebracht bij Cornelis „van Lieshout, schout van „den dorpe IJsselmonde „aan Schepenen van den „dorpe voorsz. en aan de in „gezetenen vandien, op he- „den gecompareerd, actum „den 30 December 1697.

Rekening, bewijs en reliqua, die bijdezen is doende Cornelis van Lieshout schout van IJsselmonde, wegens gecollecteerde penningen van de ingezetenen van dezen dorpe IJsselmonde in het jaar 1697 volgens de authorisatie van dato den 18 Juni 1697 tot het vergieten van de klok van

dezen dorpe voorsz. en ontvangen van ieder als bij iedere post staat uitgedrukt, alles in guldens van twintig stuivers het stuk, en stuivers en penningen naar advenant.

Eerstelijk ontvangen van den WelEd. Heer Joan de Meij, Heer van IJsselmonde, Raad en vroedschap der stad Rotterdam, etc., etc., ten einde als boven de som van	f	100—	0—0
De Schout Lieshout brengt alhier in rekening hetgeen hij geeft ten einde als boven de som van	f	25—	0—0
Pieter Dirxe Verschoor, schepen,	f	12—	12—0
Jan Heijndricx Houmes, schepen	f	12—	12—0
Leendert Sparreboom, schepen,	f	6—	6—0
Willem Ariensz, schepen,	f	6—	6—0
Corn. Jansz. Vinck, schepen,	f	6—	6—0
Bastiaen de Bode	f	3—	3—0
Corn. Foppe van Driel	f	6—	6—0
Jacob Leentvaer	f	3—	0—0
Ary Leentvaer	f	1—	10—0
Jannetje Roocke	f	3—	3—0
Geerigje Dircx, weduwe,	f	1—	10—0
Dirck Vinck	f	3—	3—0
Leendert Corn. de Lijster	f	3—	3—0
Marigje Dircx, wed.	f	3—	3—0
Ariaentje in 't Velt	f	9—	9—0
Jan Dircxe Verschoor	f	3—	3—0
Jacob Pietersz Zevenbergen	f	2—	10—0
Arien Aerts Visser	f	3—	3—0
Jan Clemens Ouwens	f	6—	3—0
Pieter Clemens Ouwens	f	6—	6—0
Jan Tijsse, waard,	f	3—	3—0
Corn. Pieter de Lijster	f	2—	0—0
Jan Corn. de Kray	f	0—	10—0
Leendert en Geerit van Goolen	f	4—	0—0
Grietje Ariensz.	f	1—	0—0
Corn. Jansz. Rombius	f	0—	12—0
Meijnsje Claes de Zeeuw	f	1—	0—0
Isack Jacobsz	f	1—	11—8
Emmetje Jans	f	1—	10—0
Aert van Gemeren	f	0—	6—0
Leendert Janszblaes	f	5—	0—0
Dirck Ariensz	f	0—	12—0

Pieter Dammisz	f	0—12—0
Meijnsje Jansz	f	0—12—0
Ary Dircxe	f	0—10—0
Teunis Jacobs van Hal	f	0—15—0
Ary van Hal	f	0—15—0
Heijndrik van Hal	f	1— 0—0
Govert Wouters	f	0— 6—0
Wouter Geerits Visser	f	1—10—0
Jan Cornelis Jansz. de schipper wil niet geven.		
Tijs Matthijs schoenmaker,	f	1— 0—0
Wolfert Willemse	f	0—10—0
Bastiaentje Joosten	f	0—10—0
Pieter Claesze	f	1—10—0
Heijndrik Pieters van Goolen	f	3—10—0
Jan Ariensze in "t Velt	f	1— 0—0
Catrijna Jeremias	f	0— 8—0
Daniel Meijers bakker,	f	3— 0—0
Francois Lansberge zeijt: Ik heb een klok in huis		
Corn. Jansze Cray	f	0—12—0
Jannetje Bastiaensz.	f	2—10—0
Mr. Jan Aelberts	f	1— 5—0
Corn. de Snijder	f	1— 0—0
Huijgh Blocq	f	0— 6—0
Pieter Geerits	f	0—12—0
Ariaentje Bastiaens, wed.,	f	2—10—0
Johanna Lansbergen	f	0—15—0
Neeltje Lansbergen	f	0—12—0
Pieter Leenderts	f	0— 6—0
Aert Ouwens	f	0— 6—0
Fop Pieter Koningh	f	1—10—0
Johannis Jacobs	f	1— 5—0
Bastiaen Ariensz	f	1— 0—0
Jan Clemen Smit	f	1— 0—0
Corn. en Marynis de Guijt	f	2— 0—0
Pieter Geerits Visser	f	0—12—0
Geerit en Joost Jacobs Verhij	f	3— 3—0
Jan de Zeeuw	f	1— 4—0
Corstiaen Sijbrantse	f	1—10—0
Leentje Geerits	f	2— 1—0
Judigh Dircx	f	0— 2—0
Pieter Jacobs Leentvaer	f	1— 0—0
Jan Tromp	f	1—10—0
Neeltje Corn.	f	0— 6—0
Jop Jansz, van Evelinge	f	5— 0—0
Corn. Ariensz.	f	1— 5—0
Luijt Leenderts, metselaar,	f	1—10—0
Sijtge Geerits Visser	f	0— 6—0

Leendert Spruijt	f	3—	3—0
Heyndrick Houmes	f	3—	3—0
Lijntje Heyndricx	f	2—	16—0
Geerit en Jacob Ariensz Mijnlieff	f	5—	12—0
Trijntje de Laers	f	0—	6—0
Huijgh Zevenbergen	f	1—	2—0
Jacob Hertoogh	f	0—	12—0
Neeltje Vasse	f	0—	5—8
Inger Bastiaensz Cranendonck	f	25—	0—0
Dirck Ariensz	f	1—	8—0
Arien Ariensz	f	3—	0—0
Jop Jansz Molenaar	f	0—	5—8
Pieter Prins	f	1—	15—0
Arien Remmel	f	2—	0—0
Pieter Zevenbergen	f	2—	16—0
Jacob Hartoogh	f	0—	11—0
Bastiaen Areinsz	f	2—	0—0
Pieter Barendregt	f	1—	8—0
Gabriel Gabrielsz	f	1—	10—0
Wouter Pieter Cranendonck	f	1—	12—0
Heyndrik Hupse	f	1—	8—0
Dirck Wouters	f	1—	5—0
Pouwels Tijsse Schipper	f	2—	10—0
Claes Cornelisse Roest	f	2—	0—0
Willem van Zijl, dijkgraaf,	f	3—	3—0
Pouwels Jansse van der Graeff	f	0—	12—0
Willem Symonts	f	2—	10—0
Leentje Ariensz Leentvaer	f	0—	6—0
Jan Cornelisse de Roy, smid,	f	0—	12—0
	Totaal f	376—	7—8

De geheel ontvangst dezer rekening beloopt tezamen de som van drie honderd zes en zeventig gulden, zeven stuivers en acht penningen.

De som was bij elkaar, zoodat met het vergieten van de klok een aanvang kon worden gemaakt. Doch nu deed zich een eigenaardige moeilijkheid voor. De boerenbevolking maakte er namelijk ernstig bezwaar tegen, dat de klok tot dat doel van het dorp zou worden weggevoerd. Beweerd werd, dat haar schoone klank te danken was aan het groote kwantum zilver, dat zij bevatte en men vreesde het ergste. De eenige oplossing was derhalve, dat de klokkengieter Passchier Melliart uit Antwerpen, met zijn gezellen naar het dorp moest komen, ten einde ter plaatse het aan hem opgedragen werk uit te voeren. En zoo gebeurde het. Dit valt af te leiden uit verschillende

posten voorkomende in de hieronder volgende:

Uitgeef gedaan bij den voorn. rendant tegen den voorn. ontvangst in munten als voren, als volgt:

Eerstelijk betaald volgens quitantie aan Paschier Melliart, klokmaker tot Antwerpen, over het vergieten van de klok van ieder pond twee stuivers volgens accoord van hetwelk de klokken twee pannen wegen tezamen de som van f 140— 1—0

Betaald volgens quitantie aan Pieter Huijgens knecht van den voorn. klokgieter, voor arbeidsloon als bij accoord en met kennis van het gerecht de som van f 39— 5—0

Betaald volgens kwitantie aan Pieter Neursman over leverantie van 200 pond klokspijs de som van f 116— 0—0

Betaald aan monsieur Visser op leverantie van 504 pond klokspijs, maar alzoo het overschot bij ZijnE. weder is teruggenomen de nombre van 345 pond zoo is ZijnE. nog aan geld gegeven bij kwitantie als boven de som van f 77— 8—0

Betaald aan J. Pot, tinnegieter tot Rotlerdam, over leveranties van 44¼ pond engelsch tin ten behoeve van de klok volgens kwitantie de som van f 20—19—4

Betaald aan Claes van Hoeck over leverantie van 1500 eiken talhout ten behoeve tot het smelten van de klok volgens kwitantie de som van f 18— 0—0

Betaald volgens kwitantie aan Pieter Inrisse schipper tot Antwerpen, over vrachtloon in het brengen van leem en gereedschap tot het gieten van de klok de som van f 7— 4—0

Betaald aan monsieur de Vos bij kwitantie over leverantie van was en hars tot de klok de som van f 4— 9—0

Betaald aan Luijt Leenderts metselaar voor het helpen maken van de vorm en oven volgens kwitantie de som van f 13— 0—0

Betaald aan Claes Pieters schipper, over vrachtloon volgens kwitantie in het halen van de leem en hout etc. tot Rotterdam de som van	f	2—14—0
Betaald aan Leendert Menist over arbeidsloon in het gieten van de klok volgens kwitantie de som van	f	3—16—0
Betaald aan Nicolaas de Bois over leverantie van een kloen hennip ten behoeve van de klok de som van	f	1—12—0
Betaald aan Jacob Schalken Cnijpen volgens kwitantie over het leggen van hoepe om den vorm de som van	f	0— 8—0
Betaald aan Passchier Melliart, klokmakergieter, over het verschot van leem als anderszins volgens zijn rekening de som van	f	9—17—0
Betaald voor vracht en verteringen, gedaan bij den rendant en den klokkengieter tot vijf verscheidene reizen in het koopen van klokspijs, tin en voor een zeeptonnetje als anderszins, volgens notitie de som van	f	8—13—0
Somme tezamen	f	463— 6—4
De ontvangst bedraagt als voren de som van	f	376— 7—8
Zoo heeft de rendant meer uitgegeven als ontvangen de som van	f	86—18—12

Aldus gedaan, gehoord, gesloten en gepasseerd naar voorgaande publicatie ten dage en maand en jaar als in het hoofd van deze.
Volgen onderteekeningen:
Willem Ariense T dit merk is gesteld bij Pieter Verschoor.
Jan Houmes dit merk is gesteld bij Corn. Vinck.
Leendert Sparreboom

Zoo kwam de klok weer in den toren te hangen om haar vele functies in kerkelijk en burgerlijk leven te vervullen. Zij verheugde wederom door haar schonen klank en diende de gemeente tot 1898, toen het nogmaals noodig werd haar te vergieten en haar de stem te geven, die zij nu nog heeft, een stem, die niet bijzonder gunstig afsteekt bij de voorgaande.

ROTTERDAM. September 1938.